

Social- och hälsovårdsutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2021—2024

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2021—2024 (SRR 1/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 12.5.2020.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- budgetråd Outi Luoma-Aho, finansministeriet
- ekonomidirektör Mikko Staff, social- och hälsovårdsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Kalle Saksela, Helsingfors universitet
- direktör Mika Rämet, Tammerfors universitet, vaccinforskningscentrum
- Folkpensionsanstalten
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Esbo stad
- Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- Helsingfors stad
- Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä
- Finlands Kommunförbund
- Åbo stad
- A-klinikstiftelsen
- Hyvinvointiala HALI ry
- Invalidförbundet rf
- Förbundet Utvecklingsstörning rf
- Centralförbundet för Barnskydd
- Lääketeollisuus ry
- Närståendevårdarnas förbund rf
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- Finlands Apotekareförbund rf
- Psykisk Hälsa Finland rf

Utlåtande ShUU 2/2020 rd

Det centrala är att kommunerna enligt gällande lagstiftning anvisas en statsandel till fullt belopp för nya eller utvidgade uppgifter och skyldigheter.

Social- och hälsovårdsreformen

Coronakrisen har gjort det allt tydligare att socialvården och hälso- och sjukvården måste reformeras. Reformen innebär att ansvaret för att ordna social- och hälsotjänster och räddningstjänster samlas hos självstyrande områden som är större än kommuner. Konsekvenserna av reformen ska enligt redogörelsen beaktas i planen för de offentliga finanserna när en proposition om reformen har lämnats till riksdagen.

För utveckling av social- och hälsotjänsterna finns det i planen ett anslag på sammanlagt 252,7 miljoner euro åren 2021—2022. Utvecklingsprojekten inriktas bland annat på att trygga tillgången till basservice. Satsningar görs också på att förbättra vården och omsorgen för äldre genom att utveckla närståendevården och hemvården samt tjänsterna för barnfamiljer genom ett program för utveckling av barn- och familjetjänsterna. Utskottet anser att det är viktigt att utveckla tjänsterna vid sidan av strukturreformen och betonar vikten av att trygga tillgången till förebyggande tjänster, särskilt när det gäller mentalvårds- och missbrukartjänster, grupper med särskilda behov och barnskydd.

Personaldimensioneringen enligt äldreomsorgslagen

I planen för de offentliga finanserna ingår anslagseffekterna av propositionen om dimensioneringen av vårdpersonalen enligt äldreomsorgslagen. Propositionen behandlas i riksdagen för närvarande. För att täcka de ekonomiska konsekvenserna av lagförslaget höjs kommunernas statsandelar med 137,7 miljoner euro på 2023 års nivå och med 195,5 miljoner euro på 2024 års nivå utöver den finansiering på 70 miljoner euro som redan ingick i rambeslutet från oktober. Med tanke på det praktiska genomförandet av dimensioneringen är det viktigt att tilläggsanslag också anvisas för 2021—2024 (sammanlagt 116,5 miljoner euro) för att öka närvårdarutbildningen.

Merkostnaderna till följd av förslaget om dimensionering av vårdpersonal finansieras med flera olika besparingar, av vilka de största är att kostnaderna för läkemedelsförsörjningen minskas med 60 miljoner euro från och med 2023 och att ersättningarna för privat sjukvård sänks. Genom digitalisering samt effektivisering av användningen av köpta tjänster och konkurrensutsättning eftersträvas dessutom besparingar på sammanlagt 40 miljoner euro inom social- och hälsovården från och med 2023.

Tjänster som produceras av organisationer

Social- och hälsovårdstjänster produceras i betydande utsträckning av organisationer inom social- och hälsovården, vars verksamhet har försvårats avsevärt av den situation som coronaepidemin orsakat. Organisationerna producerar bland annat rehabilitering, barnskydd, äldreomsorg, missbrukarvård, specialomsorger om personer med funktionsnedsättning och boendeservice. Även dessa tjänster som kommunerna, sjukvårdsdistrikten och Folkpensionsanstalten köpt har avbrutits under undantagsförhållandena, vilket försvårar både klienternas och organisationernas situation.

Utlåtande ShUU 2/2020 rd

Utskottet betonar att organisationernas tjänster ofta riktar sig till de mest utsatta. Konsekvenserna av coronakrisen ökar sannolikt behovet av mentalvårdstjänster och andra tjänster också på längre sikt. Utskottet anser det vara viktigt att garantera kontinuiteten i och verksamhetsförutsättningarna för tjänster av den här typen, som ofta tillhandahålls av producenter som inte är bolag. Utskottet anser att terapigarantin bör genomföras som en del av vårdgarantin för att förbättra tillgången till mentalvårdstjänster.

Forskningsfinansiering i fråga om coronaepidemin

I årets första tilläggsbudget (RP 24/2020 rd) höjdes anslaget för Institutet för hälsa och välfärd med 12,8 miljoner euro. Av detta anvisades 6 miljoner euro till ett omfattande forskningskonsortium för forskning som gäller coronavirusutbrottet. Utskottet har tidigare i samband med behandlingen av planen för de offentliga finanserna påpekat att exempelvis Institutet för hälsa och välfärd har fått betydligt minskade resurser och att minskningarna har påverkat de centrala forsknings- och utvecklingsområdena inom välfärd och hälsa (ShUU 5/2017 rd). Utskottet välkomnar att planen för de offentliga finanserna nu permanent anvisar 1,5 miljoner euro till vaccinforskning. Utöver vaccinforskningen anser utskottet att det är viktigt att utveckla andra behandlings- och preventionsmetoder som syftar till att minska konsekvenserna av epidemin. Möjligheterna att återuppta den inhemska vaccinproduktionen bör utredas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande ShUU 2/2020 rd

Helsingfors 12.5.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anu Vehviläinen cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Anneli Kiljunen sd
ersättare Mikko Kinnunen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 1 /saf

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Konsekvenser på kommunnivå

Sannfinländarna instämmer i synpunkterna i sakkunnigyttandena, enligt vilka de ekonomiska konsekvenserna för hela kommunsektorn kommer att vara större än vad finansministeriet beräknat. Dessutom verkar prognosen över skatteinkomsternas utveckling, som beskrivs i planen för de offentliga finanserna, alltför optimistisk. Om skattebasen till följd av permitteringar och uppsägningar utvecklas sämre än vad som uppskattats i planen, försämrar detta också kommunernas finansieringsbas när intäkterna från kommunalskatten minskar.

Vi håller också med om att utgifterna kommer att infalla under en längre tidsperiod än åren 2020 och 2021. I synnerhet när det gäller utgifterna för social- och hälsovårdstjänsterna är effekterna av epidemin långvariga och ju längre restriktionerna gäller, desto större blir de indirekta kostnaderna, eftersom de förebyggande och icke-brådskande tjänsterna har minskats. Å andra sidan anlitas social- och hälsovårdstjänsterna inte lika mycket nu på grund av rädslan för smitta, fastän patientens hälsotillstånd eller välmående skulle kräva det. Kostnader uppstår både inom den kommunala social- och hälsovården och inom den specialiserade sjukvården.

Kommunernas ekonomi försvagas dessutom av att intäkterna från klientavgifterna minskar, när icke-brådskande tjänster skjuts fram. Motsvarande besparingar uppnås dock inte bland annat i löne- och lokalkostnaderna, eftersom social- och hälsovårdstjänsterna nu i större utsträckning ”går på tomgång” men tjänsterna måste tillhandahållas senare och köerna eventuellt måste avvecklas med hjälp av övertidsarbete eller köpta tjänster, vilket medför extra kostnader. Arbetsplats- och invånarstrukturen samt det ekonomiska utgångsläget var heller inte desamma i alla kommuner före coronakrisen och kostnaderna för krisen varierar beroende på hur många smittade det finns i kommunerna, och likaså varierar inkomstbortfallet beroende på hur kraftigt permitteringarna och uppsägningarna drabbar respektive kommuner. Många kommuner är i behov av krisstöd och vid fördelningen av krisstödet bör särskilt de skatteinkomstförluster beaktas som beror på arbetslöshet och permitteringar till följd av coronakrisen.

Konsekvenser för FPA

I sitt yttrande befarar FPA att det grundläggande utkomststödet kan komma att tillgripas för att kompensera för andra förmåner om ansökningarna inte hinner behandlas på grund av överbelastning, eller om det exempelvis drar ut på tiden innan man får läkarutlåtanden som behövs för behandlingen av hälsorelaterade förmåner. Det kan alltså uppstå större tryck på det grundläggande utkomststödet på kort sikt.

Sannfinländarna anser att det är sannolikt att detta kommer att ske, och menar att man bör förbereda sig på situationen på förhand och beakta den i FPA:s resurser. FPA:s uppfattning i yttrandet om att marginalen bör vara cirka 5 procent av statsandelen för omkostnader är motiverad i synnerhet med beaktande av den synnerligen optimistiska prognos om restriktionernas varaktighet

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 1 /saf

och deras konsekvenser för de offentliga finanserna som ligger till grund för planen för de offentliga finanserna.

Vi instämmer också i FPA:s åsikt att förmånsbehandlingen bör reformeras genom att både processerna och systemen utvecklas och att tillräckliga resurser ska anvisas för detta, liksom också för omkostnaderna för FPA:s nya uppgifter. Automatiseringen av tjänsterna och reformen av systemen minskar förmånshandläggarnas manuella arbete och påskyndar därmed handläggningstiderna för ansökningarna.

Personaldimensioneringen inom äldreomsorgen

Sannfinländarna anser att en bindande personaldimensionering inom äldreomsorgen bör genomföras utan dröjsmål och att de sparbetning som coronakrisen medför inte får ta sig uttryck i ytterligare försämrade villkor för de äldre. Genomförandet av personaldimensioneringen kan inte bli beroende av vissa enskilda öronmärkta besparingar som inte med säkerhet kommer att realiseras. I synnerhet när det gäller läkemedelsersättningar kommer det inte på fråga att minska antalet läkemedel som ska ersättas, sänka ersättningsprocenten eller höja självriskgränserna, eftersom sparbetningen i många fall drabbar mindre bemedlade, gamla eller långtidssjuka som även i övrigt har svårigheter med försörjningen. Den totalreform av apoteksekonomi som Apotekareförbundet föreslår samt de besparingar som eventuellt kan uppnås genom den bör undersökas noggrant.

Planerna på att slopa eller avsevärt sänka FPA-ersättningarna för privata läkartjänster bör dras tillbaka, eftersom denna ändring skulle medföra betydande negativa konsekvenser för tillgången till tjänsterna och en betydande risk för kostnadshöjning för de kommunala aktörerna. Den besparing som uppnås på detta sätt ökar sannolikt kostnaderna för den offentliga sektorn någon annanstans.

Förbättringen av omsorgen dygnet runt ska inte heller finansieras genom besparingar i vården i livets slutskede, den palliativa vården eller hemvården, utan äldre människors välbefinnande och rätt till god vård ska ses som en helhet. Det ligger i samhällsintresset i stort att äldre med hjälp av tillräckliga och skräddarsydda tjänster tillförsäkras möjlighet att bo i sitt hem så länge som möjligt. Vi anser att likabehandlingen gällande vård i livets slutskede och palliativ vård ska tillgodoses genom separat lagstiftning, en lag om vård i livets slutskede. Beredningen måste inledas omedelbart.

När kostnaderna för coronakrisen fördelar sig mycket olika i olika kommuner ska staten vara särskilt noga med att kommunerna har förutsättningar att klara av basservicen under pågående kris. Om tillgången till basservice drar ut på tiden försämras medborgarnas hälsa och trycket på den specialiserade sjukvården ökar. Därför ska tillgången till vård i rätt tid fullföljas också under coronakrisen, och vi ska ställa oss kritiska till att göra avkall på tidsfristerna för icke-brådskande vård under undantagsförhållandena.

Sannfinländarna delar den oro som aktörerna inom mentalvården hyser över hur krisen och de restriktioner som följer av den påverkar våra medborgares psykiska hälsa. Ensamheten är ett verkligt problem särskilt bland äldre medborgare och personer i riskgrupper som på grund av sin egen säkerhet har uppmanats att stanna hemma. De som hör till dessa grupper får inte lämnas en-

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 1 /saf

samma i krisen. Sannfinländarna påpekar att det redan före krisen har funnits betydande regionala skillnader i tillgången till mentalvårdstjänster och att efterfrågan på tjänster ökar i och med krisen. Inte minst i de kommuner där utbudet av tjänster redan i utgångsläget var svagare finns det risk för att tillgången till tjänsterna äventyras ytterligare. Vi accepterar inte en situation där tillgången till mentalvårdstjänster i hög grad beror på var den som behöver dem bor.

Närståendevård

Det behövs särskilda satsningar på närståendevården och de äldres funktionsförmåga. Vi har tidigare föreslagit att försörjningen för närståendevårdare som är lediga från sitt förvärvsarbete utan lön ska garanteras genom ersättning för inkomstbortfall på samma sätt som för föräldrar som stannar hemma för att vårda sitt barn. Men regeringen tog inte fasta på förslaget. Närståendevårdarna har kommit i kläm också i coronakrisen. Vi sannfinländare anser att denna situation inte är acceptabel och att försörjningen för närståendevårdare som utför viktigt arbete med rätt liten ersättning samt möjligheten till förvärvsarbete ska säkerställas.

Det är angeläget att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att göra behövliga lagstiftningsändringar i syfte att ersätta närståendevårdare för inkomstbortfall när de på grund av epidemin blir tvungna att ta ledigt utan lön för att garantera vårdtagarnas säkerhet. Samordningen av närståendevård och arbete bör främjas genom en revidering av arbetslagstiftningen och det ska finnas jämlik tillgång till stöd för närståendevård oberoende av bostadsort. En möjlighet att samordna närståendevård och förvärvsarbete gör att förvärvsarbetande närståendevårdare mår och orkar bättre.

Sjukvårdsdistriktens och landskapens finansiering och social- och hälsovårdsreformen

Vi påpekar att coronaepidemin har tvingat sjukvårdsdistriktet att vara rustade och ha extra beredskap, vilket medför betydande merkostnader. HNS har bedömt att detta innebär att en sjukhusfastighet (ett kirurgiskt sjukhus i Helsingfors) ska utrustas och reserveras enbart för behandling av coronapatienter. Denna typ av beredskap innebär en betydande kostnadsbelastning för sjukvårdsdistriktet och staten bör beakta detta i finansieringen av sjukvårdsdistriktet.

Sannfinländarna anser att den oro som HNS framfört över finansieringsmodellen för landskapen är befogad. Finansieringsmodellen ska se till att tjänster på basnivå och specialiserad nivå tillhandahålls enligt behovet också under undantagsförhållandena. Finansieringsmekanismen ska innefatta ett instrument med hjälp av vilket riktad finansiering vid behov kan anvisas både för tjänster på basnivå och för tjänster på specialiserad nivå, till exempel i situationer som motsvarar den pågående coronapandemin, där serviceproduktionens finansieringsbas ger vika. Finansieringsmodellen ska också beakta Nylands särdrag och får inte, om den genomförs, försämra landskapens finansiella ställning i Nyland eller äventyra investeringarna inom hälso- och sjukvården där. Finansieringsmodellen måste absolut beakta befolkningsökningen i Nyland så att de finansiella resurser som årligen anvisas landskapen i Nyland grundar sig på aktuella befolkningsuppgifter.

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 1 /saf

Vårdreformen

I sitt utlåtande konstaterar utskottet att behovet av en reform av social- och hälsovården blivit allt mer framträdande till följd av coronakrisen. Enligt sannfinländarna kan krisen ha stora konsekvenser för reformens tidsplan. Detta bör beaktas när olika reformer drivs framåt. Vi vet ännu inte exakt vilka slutliga konsekvenser coronakrisen kommer att få för vårt samhälle. Det behövs tillräckligt med tid för lagstiftningsarbetet, och beredningen och behandlingen av omfattande lagstiftningspaket kräver omsorgsfullt arbete.

Vi delar bland annat den uppfattning som Centralförbundet för Barnskydd lyft fram om att pandemin i allt högre grad blir både en hälsokris och en social kris. Socialvården och socialservicen har väsentlig betydelse för att människor ska klara sig. Detta bör vägas in i den kommande social- och hälsovårdsreformen så att det blir en genuin reform som kombinerar kompetensen hos olika aktörer både inom socialvården och hälso- och sjukvården och inte uteslutande inom hälsovårdstjänsterna. Utöver mentalvårdstjänsterna bör man också satsa på barnskyddet och i synnerhet på förebyggande åtgärder för att social- och hälsovårdstjänsternas kvalitet och i synnerhet de som är i störst behov av tjänster inte ska drabbas av sparbetningen. Det primära målet för social- och hälsovårdsreformen får inte vara att söka besparingar på bekostnad av användarna. I utbudet av tjänster ska den regionala jämlikheten beaktas. I synnerhet äldre och långtidssjuka behöver tjänster som ligger på rimligt avstånd. Om tjänsterna flyttas längre bort riskeras den faktiska möjligheten att använda dem. Med tanke på de osäkra framtidsutsikterna menar vi att vårdreformen bör utvecklas långsiktigt så att resultatet blir en fungerande modell som svarar mot medborgarnas behov på lång sikt. Modellen ska inte bli ett hastverk tillkommet under en regeringsperiod utan hänsyn till kvaliteten.

Forskning och vaccintillverkning

Sannfinländarna konstaterar att minskningen av forskningsfinansieringen inom hälsovården har visat sig vara ett misstag. Forskningen måste få stärkta finansiella resurser på lång sikt så att Finland får nationell konkurrenskraft på området. Satsningar ska bland annat göras på att samordna forskningen på det sätt som Tammerfors universitet föreslår. Det är bra att utskottet i sitt utlåtande framhåller att möjligheten att återuppta den inhemska vaccinproduktionen bör undersökas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.5.2020

Arja Juvonen saf
Kaisa Juuso saf
Minna Reijonen saf

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Samlingspartiet anser att planen för de offentliga finanserna bör fokusera på att avhjälpa de sociala och ekonomiska skadorna till följd av coronakrisen och få Finland på fötter igen. Den ekonomiska grunden för statsminister Marins regeringsprogram har rasat och regeringsprogrammet bör skrivas om. I den förändrade situationen kan kommunerna inte belastas med nya skyldigheter.

Av de kriser som epidemin orsakar löses både den hälsomässiga, den ekonomiska och den sociala krisen till stor del i kommunerna. Kommunernas ekonomiska situation var svår redan innan krisen började och utsikterna har nu blivit ännu dystrare. Den kommunala ekonomin har hamnat i fritt fall. Samlingspartiet anser att kommunerna bör få stöd och hjälp med sin verksamhet under den akuta krisen. Basservicen som är viktig för människorna ska garanteras även i framtiden.

Samtidigt har regeringen i planen för de offentliga finanserna inte sett över de stora reformer i regeringsprogrammet som i betydande grad ökar kommunernas skyldigheter. Det har utlovats att reformerna ska kompenseras till fullt belopp, men det finns ingen tillräcklig finansiering. Kostnadsberäkningarna i propositionerna är förenade med osäkerhetsfaktorer och ett hot om att kostnaderna blir högre än vad som nu uppges. Kommunernas möjligheter att klara av sina nya skyldigheter är förenade med betydande risker, eftersom behovet av basservice sannolikt samtidigt kommer att öka avsevärt i krisens efterdyningar. Samlingspartiet anser att kommunerna inte bör belastas med nya skyldigheter som i värsta fall äventyrar tryggheten av befintliga tjänster.

Förändringarna i kommunernas ekonomiska situation och effekterna av återuppbyggnaden efter krisen på efterfrågan på tjänster måste bevakas noga. I stödet till kommunerna ska man också beakta hur epidemin har belastat kommunerna.

Trycket på att garantera finansieringen av tjänsterna ökar ytterligare i och med epidemin. Behovet av tjänster kommer att öka efter krisen och det behövs starkare aktörer som tar ansvar för att ordna tjänsterna. Social- och hälsovårdstjänsterna ska bygga på samarbete mellan kommunerna. Vi behöver tillräckligt starka samarbetsområden eller samkommuner för att ordna kvalitetstjänster runt om i landet. Utvecklandet av tjänsterna får inte köras över av försöken att reformera förvaltningen.

Den sociala krisen måste bekämpas genom att man säkerställer att de förebyggande tjänsterna och lågröskeltjänsterna räcker till i alla kommuner i landet. Undantagsförhållandena förvärrar många sociala problem ytterligare och vi måste också bereda oss på att satsa på starkare stödåtgärder långt efter det att krisen har upphört.

Man har varit tvungen att ställa in icke-brådskande vårdtider på grund av coronaviruset, vilket innebär att behovet av vård skjuts fram och att vården blir eftersatt. Det befaras också att många diagnoser uteblir och att nödvändig vård fördröjs. Den ökade eftersattheten kommer på sikt att visa sig som ökat vårdbehov och längre vårdköer. På många ställen i Finland har man varit tvungen att köa till vård redan före krisen. Nu ökas eftersattheten vid sidan av de tidigare vårdköerna,

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

vilket ytterligare kan försämra tillgången till tjänster och likabehandlingen i fråga om tillgången till vård.

Samlingspartiet är särskilt oroat över hur regeringen ämnar trygga ett långsiktigt mentalvårdsarbete och vidta åtgärder för att förebygga mentala problem i en situation där risken för att psykiska problem uppstår och förvärras har ökat ytterligare till följd av krisen. Oron över försörjningen har ökat i många hushåll i och med permitteringar, uppsägningar och företagarnas trångmål. Man befärar att isoleringen i hemmet fördjupar kriser i familjernas. Det finns en stor oro för hur de barnfamiljer som har det sämst ställt ska klara sig, för familjevåld och våld i nära relationer och för ökad användning av berusningsmedel, för att föräldrarnas psykiska problem fördjupas och för att de blir trötta, för att parrelationsproblemen ökar och för att underhålls- och umgängestvisterna förvärras. Inom elevvården syns redan en ökad ångest och rädsla, som barnen och de unga inte nödvändigtvis får stöd hemma för att hantera. Även allt fler äldre riskerar att uppleva allvarlig ensamhet till följd av isoleringen. När rutinerna bryts kan användningen av berusningsmedel öka och den psykiska hälsan sättas på prov. Detta ökar risken för att psykiska problem bryter ut eller förvärras.

Samlingspartiet anser att mentalvårdstjänsterna ska fås med låg tröskel och att det ska gå att få vård klart snabbare än för närvarande. Mentalvårdstjänster i rätt tid ska vara tillgängliga på lika villkor för alla som behöver dem. Tillgången till missbrukarvård måste också förbättras.

Samlingspartiet anser att särskild uppmärksamhet bör fästas vid tillgodoseendet av barnens rättigheter, familjearbetet bland barn och skyddet av barn om krisen drar ut på tiden. Barnskyddet ska tillförsäkras förutsättningar att arbeta. Antalet barnskyddsklienter kan komma att öka på grund av undantagsförhållandena. Framför allt kontakterna med familjer där riskerna är stora ska ökas till exempel med hjälp av distanskontakt. Även hembesöken i familjer ska fortsätta, om det är motiverat med tanke på barnets välbefinnande och säkerhet. Stödfamiljerna är en viktig resurs för många utsatta barn och unga. Under undantagsförhållandena ska kontakterna säkerställas genom distanskontakt för att stödfamiljen eller stödpersonen ska ha kvar kontakten med barnet eller den unga.

Organisationerna spelar en viktig roll som producenter av många social- och hälsovårdstjänster. När det gäller att klara av coronakrisen och återuppbyggnaden efter den är lågtröskeltjänsterna viktiga och det finns behov av organisationernas kompetens och de tjänster de erbjuder. Organisationernas omvärld har dock försämrats till följd av krisen, och tills vidare har inget särskilt stöd införts för organisationer. Kontinuiteten i de tjänster som organisationerna producerar måste garanteras genom att organisationerna inom social- och hälsovården tillförsäkras förutsättningar att bedriva verksamhet.

Arbetet med att reformera äldreomsorgen ska göras som en helhet och lösningar för vård dygnet runt ska behandlas som en del av totalreformen av äldreomsorgen. Vi vill ha fler vårdare till de äldre och en garanti för kvaliteten på äldreomsorgen och tillgången till den för alla äldre som behöver den. Vi behöver fler vårdare för både hemvården och vården dygnet runt. Situationen för äldre som får vård i hemmet eller för deras närstående vårdare får inte försämrats när bestämmelserna om vård dygnet runt ses över. Samlingspartiet vill öka de äldres rättigheter till service. Varje äldre person måste få just de tjänster som han eller hon behöver, på lika villkor och i rätt tid.

Utlåtande ShUU 2/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

Även rätten till förstklassig och högkvalitativ vård i livets slutskede ska garanteras oavsett patientens bostadsort.

I och med isoleringen rör sig de äldre mindre, vilket snabbt visar sig som nedsatt funktionsförmåga och ökar risken för fallolyckor hemma. Motion förebygger effektivt förlust av muskelmassa i ålderdomen. Motion bidrar till att de äldre mår bra psykiskt samtidigt som risken för minnessjukdom minskar och minnessjukdomar förebyggs. En omfattande och plötslig försämring av de äldres hälsotillstånd skulle utgöra en allvarlig risk för bärkraften hos äldreomsorgen, som redan är belastad. I ett åldrande Finland är det nödvändigt att sörja för tillräcklig motion och god funktionsförmåga. De äldres mobilitet och funktionsförmåga är en särskilt viktig fråga under och efter coronakrisen. För äldre ska en snabb tillgång till rehabiliteringstjänster säkerställas.

Samlingspartiet lyfter fram oron över hur forskningsfinansieringen inom social- och hälsovården och vårdarbetet ska räcka till och anser det vara ytterst viktigt att statens forskningsfinansiering till enheterna inom hälso- och sjukvården för forskning på universitetsnivå stärks och åter bringas att växa för att säkerställa en verkningfull forskning på hög nivå som främjar befolkningens hälsa och välfärd. Riksdagen har dessutom förutsatt att det säkerställs att forskningsfinansieringen är tillräcklig också i den nya social- och hälsovårdsstrukturen. Samlingspartiet anser att satsningarna på medicinsk forskning och särskilt på forskning på universitetsnivå för närvarande är otillräckliga och att regeringen bör bygga en trovärdig väg tillbaka till en finansiering på hållbar nivå.

Genom forskning på universitetsnivå tryggas i synnerhet utvecklingen av offentliga hälso- och sjukvårdstjänster i en riktning som påverkar befolkningens hälsa och välfärd. Tack vare forskningen vid enheter inom hälso- och sjukvården kan de nyaste behandlingsformerna införas och testas. Forskning behövs också för att utveckla hälsoteknik. I synnerhet när befolkningen åldras behövs det nya lösningar för att minska belastningen på social- och hälsovårdspersonalen, stödja äldre personers funktionsförmåga och minska risken för smitta under epidemier.

I synnerhet det rådande läget visar att det finns ett behov av forskning med hög kvalitet i hemlandet och utveckling av effektiv läkemedelsbehandling. Utöver vaccinforskningen är det också nödvändigt att utveckla andra behandlings- och preventionsmetoder för att få bukt med coronaviruset, och det behövs satsningar för ändamålet. Vi bör också bereda oss på att skaffa coronavaccin på förhand genom att reservera ett separat anslag för detta.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och

*att finansutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett ställningstagande (**Den avvikande meningens förslag till ställningstagande**).*

Utlåtande ShUU 2/2020 rd
Avvikande mening 2 /saml

Den avvikande meningens förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att

- 1) kommunerna inte åläggs nya skyldigheter utan en säker och hållbar tillräcklig finansieringsbas,*
- 2) social- och hälsovårdstjänsterna bygger på samarbete mellan starka kommuner, samarbetsområden eller samkommuner,*
- 3) tillräckliga resurser och enhetliga anvisningar ges för att avveckla vårdköerna överallt i Finland,*
- 4) tillgången till mentalvårds- och missbrukartjänster med låg tröskel tryggas,*
- 5) arbetet med att reformera äldreomsorgen ska göras som en helhet så att en högkvalitativ och god vård och omsorg kan tryggas för alla äldre samt inom heldygnsomsorgen, hemvården och närståendevården,*
- 6) behövliga anslag reserveras för anskaffning av vaccin.*

Helsingfors 12.5.2020

Mia Laiho saml
Anna-Kaisa Ikonen saml